

+ Aandacht in Nieuwe Bavo voor vergeten schilder Gérard Héman. Sprookjesachtige schilderijen en kerststallen in de gewelven van de kerk

Arthur de Mijttenaere

07-12-25, 12:15

[Luisteren](#)

[Delen](#)

Hans Rombouts met 'De terugkeer uit Egypte'. © Foto United Photos/Elmer van der Marel

HAARLEM De naam Gérard Héman zal bij weinig mensen een belletje doen rinkelen. De kunstenaar (1914-1992) is in vergetelheid geraakt, maar zijn schoonzoon Hans Rombouts doet er alles aan om hem te eren met als resultaat een tentoonstelling in de kathedrale basiliek St. Bavo aan de Leidsevaart.

De tentoonstelling 'Kerst in Héman's handen' is mooi om te bekijken. Als je dan tegelijk in de ondergrondse gewelven langs de plusminus driehonderd tentoongestelde kerststallen loopt, ben je door de muziek en alle kerstbomen meteen goed in de kerstsfeer.

Niet in een hokje

Gérard Héman, beeldhouwer, schilder en tekenaar, past in geen enkel hokje omdat hij altijd dwars tegen alle kunststromingen in zijn eigen gang is gegaan. Vaak maakte hij sprookjesachtige schilderijen, maar ander werk doet denken aan Jugendstil, Anton Pieck of zelfs Vincent van Gogh. Héman draaide er zijn hand zelfs niet voor om om cartoons te tekenen of afbeeldingen van wulpsse dames, die in een kapperszaak kwamen te hangen.

Een drieluik van Gérard Héman. © Foto aangeleverd

Zijn schoonzoon Hans Rombouts kwam zo'n 55 jaar geleden voor het eerst met deze artistieke duizendpoot in aanraking. Zijn schoonvader was een man van weinig woorden, die altijd in zijn atelier aan het werk was. Tijdens zijn vrije momenten was hij alweer aan het peinzen over een volgend project.

Door zijn ongelooflijke productiviteit kon de schoorsteen thuis goed roken, vertelt Rombouts. De kunstenaarsfamilie woonde op stand aan de Provenierssingel in Rotterdam en alle vijf kinderen hebben gestudeerd. Rombouts woonde als jonge onderwijzer rond de piano in dit gezin 'magische kerstvieringen' bij.

Een afbeelding van Sint-Nicolaas. © Foto UnitedP hotos/Elmer van der Marel

Héman heeft veel religieuze kunst gemaakt, totdat daar in de jaren zestig de klad in kwam door de maatschappelijke ontwikkelingen. De kunstenaar lag goed bij pastoors, die voor een nieuw heiligenbeeld graag de portemonnee trokken. Halverwege de jaren zestig was het rijke Roomse leven echter voorbij en voltrok zich in de katholieke kerk de tweede beeldenstorm. Katholieke kerken werden soberder en veel beelden verdwenen uit het zicht en dat was niet goed voor de nering van Héman die zich meer ging toeleggen op de schilderkunst en minder op zijn beeldhouwwerk.

Bescheiden man

Hans Rombouts heeft na zijn werkzame leven kunstgeschiedenis gestudeerd en probeert nu via een stichting de herinnering aan Héman levend te houden. Van de man zijn honderden kunstwerken overgebleven, die vaak ergens zijn opgeslagen. „Héman verdient dat eerbetoon”, zegt hij. „Het was een zeer bescheiden man. Zijn werk was a-typisch voor het midden van de twintigste eeuw. Dat was de tijd van Cobra en abstracte kunst, terwijl hij sprookjesachtige schilderijen maakte.”

Een kerststal van keramiek van Gérard Héman. © Foto United Photos/Elmer van der Marel

Daarvan is een aantal geëxposeerd in het museum van de kathedraal, in de vroegere crypte. Rombouts wijst op een sprookjesachtig schilderij over de terugkeer uit Egypte. Een ouderwets T-Fordje rijdt naar de brug richting het dorpje Overschie, vlak bij Rotterdam. Een tafereel van vlak na de oorlog dat de terugkeer van Jozef, Maria en Jezus in Israël moet verbeelden. Rombouts zegt dat het schilderij uit 1950 een metafoor is van dit Bijbelverhaal., „Héman plaatste de vroegere Bijbelverhalen graag in de tijd van nu.”

Kerststallenmaker

In katholieke kringen genoot Héman in de jaren veertig en vijftig grote faam als kerststallenmaker van keramiek (gebakken en later ingekleurde klei). Daarvan is een voorbeeld te zien in de kerk. Het is een vertelling als een stripverhaal dat je van links naar rechts leest. Je ziet een enorme os naar Maria en het baby'tje Jezus kijken, die heerlijk onder een dekentje liggen te slapen. Jozef zit naast het bed, met zijn timmermansgereedschap nog in zijn achterzak. Het is een grappig tafereeltje, want ook een konijn, een ratje en andere dieren uit de stal lijken onder de indruk te zijn van de pasgeborene.

Regelmatige bezoekers van de Nieuwe Bavo komt het werk van Héman misschien bekend voor. In de bisschopskerk staat van zijn hand ook een houten beeld van de heilige Carolus Borromeus, wat Birgit Brakel van de Vriendenkring van de Koepelkathedraal 'een swingend standbeeld' noemt. Het lange gewaad van Borromeus lijkt om hem heen te waaien en geeft het beeld schwung. „Alle andere heiligenbeelden zijn zo statig, alsof ze loodveters in hun kleding hebben hangen.” Ook het drieluik van de heilige Liduina van Schiedam van Héman bevindt zich in de kerk. Het zijn twee onbekende heiligen die een plek in de kerk hebben gekregen.

God van handel

Naast deze twee kunstwerken zijn er voor zover bekend geen andere schilderijen of beelden van Héman in Zuid-Kennemerland. Dat is anders in Utrecht en Rotterdam, waar diverse beelden van hem in de openbare ruimte staan. Het bekendste is de gevelversiering van boekhandel Donner met diverse mythologische figuren. Het kunstwerk is gemaakt in 1948, toen dit pand nog een bank was. Mercurius, de romeinse god van de handel, is prominent te zien, recht boven de ingang. Voor Héman was dit een belangrijke opdracht waar veel van afhing, zo vertelt schoonzoon Hans Rombouts vele jaren later. Met een glimlach: „Ik heb gehoord, dat het gezin er toen twee jaar van heeft kunnen eten.”

Lees ook:

Wijwater als eerste vocht voor wadi bij Koepelkathedraal. Haarlem heeft een nieuw stadspark

Expositie kerststallen

In de ondergrondse gangen van de kerk is de traditionele tentoonstelling van meer dan driehonderd kerststallen te zien. De Jezus-beeldjes van steen, hout en ander materiaal komen uit alle landen van de wereld en vertellen op eigen wijze over de geboorte van Jezus Christus. De beeldjes zijn met veel liefde door een groep vrijwilligers neergezet. Eromheen loopt een lange modelspoorbaan die het extra leuk maakt voor kinderen. Een enorme klus, zegt Birgit Brakel van de Vriendenkring van de Koepelkathedraal, over het neerzetten van de beeldjes. De twee tentoonstellingen zijn te zien tot en met zondag 5 januari. De openingstijden zijn woensdag tot en met zondag van 13:00 tot 17:00 uur. Online reserveren is aanbevolen.

In de ondergrondse gangen van de kerk staan meer dan driehonderd kerststallen. © Foto United Photos/Elmer van der Marel